

1. OPREDELITEV POJMOV

Definicija socialnega dela

Natančno opredeliti tako zapleten pojem, kot je socialno delo, je izjemno zahtevno, če ne kar nemogoče. Opredelitve tega pojava, ki jih najdemo v literaturi, se med seboj razlikujejo glede na to, katero izmed značilnosti socialnega dela želi avtor poudariti. Bistvene razlike so tudi glede na čas nastanka, ki odseva trenutno razvojno stopnjo socialnega dela.

»Socialno delo spodbuja socialne spremembe, reševanje problemov v človeških odnosih, krepitev moči in osvobajanje ljudi, s čimer pripomore k njihovi blaginji. Z uporabo teorij o človekovem vedenju in o socialnih sistemih lahko socialno delo posreduje na tistih področjih, kjer ljudje vstopajo v interakcije s svojim okoljem. Socialno delo temelji na načelih človekovih pravic in socialne pravičnosti« (IFSW – Mednarodna federacija socialnih delavcev 2000).

Socialni delavec, socialna delavka

SO diplomanti šol ali fakultet za socialno delo. Imajo specifično znanje in izkušnje in jih uporabijo z namenom, da bi uporabnikom zagotovili potrebne socialne storitve. Socialni delavci morajo skrbeti za blaginjo ljudi, so profesionalna skupina, ki deluje z namenom, da:

- zagotavlja pomoč posameznikom in skupinam za lažje premagovanje omejitev,
- odkriva vzroke problemov in jih preprečuje,
- zagotavlja pomoč skupinam in skupnostim, da s tem podpira njihovo avtonomnost in razvoj, da bi tako bolje funkcionirali,
- izboljšuje odnose med posamezniki, skupinami in skupnostmi na eni ter institucijami na drugi strani,
- sodeluje pri oblikovanju tistih družbenih struktur, ki zagotavljajo razvoj in napredovanje.

Socialna politika

»Socialna politika je sklop ciljev, ukrepov in drugih instrumentov za usmerjanje socialnega razvoja, ki jih država razvija in uporablja z namenom, da bi posamezniki in skupine prebivalstva lahko zadovoljevali svoje osebne in skupne interese ter delovali kot polnopravni in enakopravni člani družbe in države« (Nacionalni program socialnega varstva do 2005).

Naloga socialne politike v okviru države je, da prebivalstvu zagotovi minimalno socialno varnost, ki je ne zmore zagotoviti družina, skupnost ali različne organizacije. Socialna politika ni eden od sektorjev politike, ampak je skladno delovanje vseh njenih sektorjev za skupni glavni cilj: ohranjati in dvigati kakovost življenja vseh posameznikov, skupin, slojev ter celotnega naroda.

Socialna varnost

Socialno varnost določajo načela, pravila in dejavnosti, ki posamezniku omogočajo, da se vključi in ostane vključen v družbeno okolje in v njem aktivno deluje. Pri tem država zagotavlja materialne in socialne pravice, posameznik pa prispeva v obliki davkov in drugih obveznih dajatev. Osnovna načela in izhodišča v Sloveniji:

- Posameznik mora socialno varnost zase in za svojo družino načeloma zagotoviti sam. Naloga države je, da za to ustvari potrebne pogoje.
- Država v okviru proračuna in celote javnofinančnih sredstev oblikuje državni socialni program, ki vsebuje denarne prejemke, storitve in ustrezno institucionalno mrežo.

Socialno varstvo

Tu gre za uresničevanje specifičnih načel, programov, pravic in dajatev, s katerimi se državljanom zagotavlja socialna varnost.

Socialno varstvo opredeljujemo na različne načine.

V širšem smislu je socialno varstvo:

- nacionalni sistem programov, dajatev in storitev, ki ljudem pomagajo zadovoljevati tiste socialne, ekonomske, izobraževalne in zdravstvene potrebe, ki so bistvene za vzdrževanje družbe,
- stanje kolektivne preskrbe skupnosti ali družbe.

V ožjem smislu lahko pojem socialnega varstva enačimo s pojmom socialno skrbstvo.

Za socialno varstvo je značilna univerzalnost, kar pomeni, da je namenjeno vsakomur. V skladu z našim zakonom je socialno varstvo »preprečevanje in reševanje socialne problematike posameznikov, družin in skupin prebivalstva«. Cilj socialnega varstva je pomagati ljudem, da uspešno živijo in opravljajo pričakovane socialne vloge v svojem družbenem okolju.

Socialno skrbstvo

...je podsistem socialnega varstva v širšem smislu in je istovetno socialnemu varstvu v ožjem smislu. Tudi vanj se počasi vnaša načelo univerzalnosti. Socialno skrbstvo je zagotavljanje konkretnih in posebej na odnosih zasnovanih socialnih storitev in dajatev za ljudi z običajnimi razvojnimi potrebami, kakor tudi za tiste s posebnimi problemi odvisnosti in prikrajšanosti. Koncept socialnega skrbstva poudarja, da so potrebe po socialnih storitvah značilne za vse ljudi, saj se, vsaj občasno, pojavljajo pri vsakomer.

Socialni problem

Socialni problem je v sociološkem smislu **moteče stanje** (situacija zares obstaja), ki je v **neskladju z veljavnimi vrednotami** (ljudje se med seboj razlikujemo, imamo različne vrednote, ne označujemo vsi enakih pojavov za socialne probleme) **večine ljudi** (kriterij je zaskrbljujoča situacija, ki jo kot motnjo pri večjem ali pomembnem številu ljudi zazna širša javnost), ki se zavedajo, da je to situacijo potrebno spremeniti s pomočjo **posebne akcije** (bistvo socialnega problema je, da pri ljudeh vzbudi potrebo po akciji, s katero naj bi se ta motnja odpravila).

Socialna težava

...je splet neugodnih življenjskih okoliščin, ki se kažejo na stvarnem in osebnem področju in posamezniku, družini in skupini preprečujejo, da bi si zagotovili ustrezne življenjske razmere ter se polno vključili v življenje in delo. Za ustrezno rešitev socialne težave je navadno potrebna strokovna pomoč.

Dejavnike ločimo na stvarne (zunanji, družbeno ali socialnoekonomsko pogojeni; te je lažje prepoznati, uporabnik se jih zaveda, a nanje težko vpliva) in osebne (notranji; človek jih težje prepozna, krivdo pripisuje drugim). Med seboj se prepletajo in delujejo eni na druge tako, da ustvarijo »začaran krog«. Če želimo pomagati človeku, moramo poznati vse dejavnike, ki njegovo težavo sestavljajo.

Uporabnik/ klient/ stranka

»Izraz *klient* je zgodovinsko obremenjen, tako v negativnem, kakor v pozitivnem smislu, kar za socialno delo ni ustrezno. Termin *stranka* je v slovenskem jeziku le prevod pojma *klient*, kar pomeni, da ga je potrebno opustiti. Tako nam ostane termin *uporabnik* ne kot najboljši možni, ampak najmanj sporen« (Dragoš).

Socialne storitve

Socialnovarstvene storitve so namenjene preprečevanju socialnih stisk in težav (socialna preventiva), obsegajo pa aktivnosti in pomoč za samopomoč posamezniku, družini in skupinam prebivalstva. (Zakon o socialnem varstvu)

Socialna mreža

...pomeni povezavo posameznika z drugimi ljudmi v njegovem okolju. Pri tem ločimo

- **neformalne socialne mreže:** vključujejo stike z družino, sorodstvo, sosede in prijatelje, na katere se človek v primeru potrebe opre;
- **formalne socialne mreže:** sem spadajo vsi formalizirani stiki posameznika z njegovim okoljem.